

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Кафедра архітектури та середовищного дизайну

03-08-87М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з навчальної дисципліни «Архітектурно-містобудівне
проектування з елементами наукового дослідження (КП)»
для виконання курсового проєкту №1

ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗА ТЕМАТИКОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Архітектура та містобудування»
спеціальності 191 «Архітектура та містобудування»
денної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою з
якості ННІБА
Протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до виконання курсового проекту №1 «Вивчення досвіду попередніх досліджень за тематикою магістерської роботи» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Архітектура та містобудування» спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» денної форми навчання [Електронне видання] / Ричков П. А., Потапчук І. В., Сергіюк І. М. – Рівне : НУВГП, 2023. – 16 с.

Укладачі: Ричков П. А., д.арх., професор кафедри архітектури та середовищного дизайну; Потапчук І. В., к.арх., доцент кафедри архітектури та середовищного дизайну; Сергіюк І. М., к.арх., доцент кафедри архітектури та середовищного дизайну.

Відповідальний за випуск - Михайлишин О. Л., д.арх, професор, завідувач кафедри архітектури та середовищного дизайну.

Керівник групи забезпечення спеціальності 191 «Архітектура та містобудування»
П. А. Ричков

© П. А. Ричков, І. В. Потапчук,
І. М. Сергіюк, 2023
© НУВГП, 2023

ЗМІСТ

1. Загальні положення	3
2. Мета і завдання курсового проєкту	4
3. Структура модулів дисципліни	5
4. Рекомендації щодо оформлення роботи.....	8
5. Рекомендована література	10
6. Додатки.....	14

1. Загальні положення

Виконання курсового проєкту «Вивчення досвіду попередніх досліджень за тематикою магістерської роботи» має першорядне пропедевтичне, методологічне, теоретичне та практичне значення незалежно від сфери наукового пізнання та конкретної обраної теми. Власне, в будь-яких проблемних та творчих ситуаціях такі дослідження мають слугувати першим і необхідним кроком для подальшої творчої роботи.

У повній мірі це стосується також архітектури, урбаністики та середовищного дизайну. Повноцінне оволодіння науковим інструментарієм, який застосовувався попередніми дослідниками в даній проблемній сфері є однією з важливих передумов вирішення реальних проблем в архітектурній професії, сприяє ефективному пошуку обґрунтованих і дієвих відповідей на актуальні питання сучасного розвитку архітектури та урбаністики.

Незалежно від конкретної обраної теми атестаційної магістерської роботи, послідовне оволодіння пропонованим курсом має на меті сприяти глибшому розумінню змісту, наукових методів та основних завдань фахівця-дослідника в сучасному контексті соціальних, функціональних, інженерно-технічних та мистецьких чинників архітектурної теорії і практики, які формують розвиток даної галузі знань, сприяють повноцінному втіленню творчих ідей на

сучасному етапі в умовах суперечливої суспільної дійсності.

В структуру «Методичних вказівок» включені також сучасні проблемні питання, які відповідають найбільш актуальним творчим завданням, що стоять сьогодні перед архітектурною професією – як в сфері архітектурної практики, так і в науково-дослідній діяльності.

Проблеми в архітектурно-містобудівній сфері породжуються невідповідністю функціонально-просторової організації середовища актуальним потребам життєдіяльності соціуму в умовах відсутності (або недостатності) наукових рекомендацій (алгоритмів) для позитивних змін ситуації.

Ці різнопланові питання стосуються різнопланових аспектів архітектурних досліджень: урбаністичних, об'ємно-планувальних, ландшафтних, функціональних, концептуально-теоретичних, дизайнерських, тощо.

2. Мета і завдання дисципліни

Головна мета першого навчального семестру по дисципліні полягає у виборі, обґрунтуванні та затвердженні конкретної теми кваліфікаційної магістерської роботи (КМР), яка буде детально опрацьовуватися в двох наступних семестрах. На цьому етапі магістрант має вирішити наступні дослідницькі завдання в трьох основних аналітичних напрямках:

- *вибір теми* передбачає максимально повне ознайомлення з різноманітним попереднім дослідницьким досвідом в сфері архітектурної теорії та практики. Цей процес має суб'єктивний характер і його можна охарактеризувати популярним прислів'ям – «початок є більше половини сього». Поряд з суб'єктивними чинниками тут, звичайно, існують об'єктивні фактори обумовлені сучасним реальним станом архітектурної

практики. Відтак дослідницькі преференції магістранта остаточно викристалізується в процесі консультацій з науковим керівником КМР;

- *обґрунтування теми* полягає в діалектичному співставленні позитивних та негативних аспектів можливих, попередньо обраних дослідницьких тем історико-архітектурного, урбаністичного чи типологічного спрямування;

- *затвердження теми КМР* є кінцевою метою навчального процесу по даній дисципліні, що в підсумку буде визначати семестрову оцінку студента. Затвердження відбувається у формі групового семінарського заняття з конкретними доповідями усіх студентів відповідно до визначеного регламенту.

3. Структура модулів дисципліни

Модулі, теми лекцій	Назви, короткий зміст модулів	Год.
1	2	3
Модуль 1	ВИБІР ТЕМИ АМР	
Тема 1	<i>Цілі і завдання виконання кваліфікаційної магістреської роботи (КМР). Досвід НУВГП. Досвід вітчизняних та міжнародних науково-практичних архітектурних та урбанізаційних конкурсів. Основні вимоги до змісту і структури КМР. Визначення об'єкту та предмету дослідження. Етапи виконання КМР.</i>	

Тема 2	<i>Напрями творчого та наукового аналізу. Визначення основних актуальних архітектурних та містобудівних проблем сьогодення в Україні і світі. Підготовка презентацій з 5 тем перспективних досліджень.</i>	
Тема 3	<i>Аналіз попереднього досвіду. Пошук джерел, що містять науково-методичну інформацію з обраної тематики дослідження. Методика виконання аналізу попередніх досліджень. Критичний погляд на бібліографічні джерела (посібники, підручники, статті, монографії) та рекомендації і висновки інших авторів. Підтвердження чи спростування думки магістранта з приводу проблемних питань досліджуваної теми. Затвердження остаточної теми з підготованого переліку магістранта.</i>	
Модуль 2	ОБГРУНТУВАННЯ ТЕМИ АМР	
Тема 4	<i>Критерії актуальності теми АМР. Відповідність теми вимогам державного стандарту, відповідність стану та перспективам розвитку архітектурно-містобудівної науки, направленню на вирішення конкретних теоретичних та практичних (проектних) завдань.</i>	

	Стислий опис досліджуваної проблеми та її значущості для розвитку держави, обґрунтування необхідності проведення дослідження.	
Тема 5	<i>Аналітична доступність теми АМР.</i> Наявність в достатній кількості бібліографічних джерел для дослідження, на основі яких будуть базуватися основні положення та принципи наукової роботи. Можливість контакту з провідними науковцями в галузі дослідження обраної тематики. Можливість проведення натурних досліджень існуючих архітектурних та урбаністичних об'єктів, пов'язаних з темою дослідження.	
Тема 6	<i>Критерії конкурентного вибору тем.</i> Виявлення лакун в теорії і практиці стосовно теми роботи. Формулювання концепції, мети і основних завдань. Опрацювання і структурування фактичного матеріалу.	
Тема 7	<i>Новітні напрямки та творчі методи</i> в архітектурі. Методологія та методи дослідження архітектурно-містобудівних об'єктів.	
Тема 8	<i>Підсумковий семінар,</i> представлення аналізу джерельної	

	бази по темі дослідження, публічний захист, обговорення та затвердження обраних тем, семестрове оцінювання. Можливість оформлення результатів дослідження у вигляді наукової статті.	
--	--	--

4. Рекомендації щодо оформлення роботи

Формулювання назви. Назва роботи має бути якомога коротшою, відповідати суті вирішеної наукової проблеми, вказувати на мету дослідження, його об'єкт і предмет, а також (можливо) межі дослідження.

Зміст та структура вступу. У вступі розкриваються такі складові дослідження: стисла характеристика досліджуваної проблеми та її актуальність; формулювання актуальності теми в соціальному та проектно-практичному аспектах.

Основні складові вступу:

- актуальність теми дослідження;
- мета дослідження;
- завдання дослідження;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- межі дослідження;
- методи дослідження;
- наукова новизна одержаних результатів;
- практичне значення одержаних результатів.

Вимоги до оформлення ілюстрацій (схеми, графіки, діаграми і т.д.) іменуються в тексті малюнками і нумеруються наскрізною нумерацією арабськими цифрами о усьому тексті роботи за винятком ілюстрацій, розміщених у Додатках. Допускається нумерація малюнків у межах розділу. Тоді номер ілюстрації складається з номеру розділу

і порядкового номера малюнка, розділених точкою. Ілюстрація розміщується за текстом документу відразу після першого посилання на неї.

Вимоги до оформлення списку літератури.

Список літератури – необхідний елемент довідкового апарату будь-якої друкованої праці (опублікованої чи неопублікованої): монографії, дисертації, дипломної або курсової роботи, статті. Правила складання бібліографічного опису регламентується державним стандартом ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання.

При посиланні в тексті на використані джерела слід наводити їх номери (у списку використаної літератури), поміщені у квадратні дужки, наприклад: «як вказано у роботах [7, 11] вирішення екологічних питань є вельми актуальним завданням у формуванні містобудівного простору».

Загальні вимоги та правила складання:

1. Список включає цитовану, згадувану та вивчену автором літературу.

2. Зміст списку визначається автором роботи. Особлива увага приділяється відображенню літератури останніх 3-5 років, як показник інформованості автора про сучасний стан досліджуваної теми.

3. При оформленні бібліографічного списку доцільно його назвати «Список використаної літератури».

4. Список відображає всі види документів незалежно від форми (способу) їх представлення та носія (друковані матеріали, географічні карти, електронні носії, інформація віддаленого доступу тощо).

5. При складанні списку літератури можливі різні способи розстановки бібліографічних описів джерел:

- алфавітна;
- хронологічна;

- систематична;
- нумераційна (в порядку посилань у тексті роботи).

Найчастіше використовується *алфавітна* розстановка, тобто в абетковому порядку прізвищ авторів або назви джерел, якщо автора немає чи їх більше трьох.

6. Використані джерела в списку публікацій подають в наступному порядку:

- роботи вітчизняних й іноземних авторів, опубліковані кирилицею, в алфавітній послідовності відповідно до прізвища автора (або першого прізвища авторів), або відповідно до назви публікації, якщо це колективна праця або збірник праць;

- твори вітчизняних та іноземних авторів іноземними мовами, спочатку згідно латинського алфавіту, потім східними мовами, якщо такі є;

- інформація з електронних ресурсів;

- статистичні матеріали.

Офіційні та керівні документи рекомендовано виносити на початок списку.

5. Рекомендована література

1. Артюх С. Основи наукових досліджень : підручник. Українська інженерно-педагогічна академія. Харків, УПА, 2006. 277 с.

2. Архітектура. Короткий словник-довідник. За редакцією А.П. Мардера. Київ. 1985.

3. Архітектурна спадщина Волині. Збірник наукових праць. Вип. 1 – 6 / За наук. редакцією П.А. Ричкова. Рівне : 2008-2018.

4. Білоконь Ю. М., Фомін І. О. Наука і творчість в архітектурі. Київ, 2006.

5. Білоконь Ю. М. Проблеми містобудівного розвитку територій : навчальний посібник. К. : Укрархбудінформ, 2001. 70 с.

6. Білоусова Т. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Кам'янець-Подільський, 2004. 120 с.

7. Вечерський В. В. Спадщина містобудування України: теорія і практика історико-містобудівних пам'ятко-охоронних досліджень населених місць. К. : НАТІАМ, 2003. 558 с.

8. В'язовська А. В. Концептуальні основи "ландшафтного урбанізму". Креативний урбанізм : до століття містобудівної освіти у Львівській політехніці : монографія / за заг. ред. Б. С. Черкеса та Г. П. Петришин. Львів, 2014. С. 728–733.

9. Грушко И. М., Сиденко В. М. Основы научных исследований. Изд.3-е. Харьков : Вища школа, 1983.

10. Дерев'яні церкви Рівненської області: архітектурна спадщина. Ілюстрований каталог / Наук. ред. П. Ричков. Рівне, 2017.

11. Еко У. Як написати дипломну роботу. Гуманітарні науки. Тернопіль, 2007.

12. Історичні архітектурно-містобудівні комплекси: наукові методи дослідження / Петришин Г. П. та ін.; за ред. Петришин Г. П. Львів, 2006. 212 с.

13. Катаев С. Л. Барвенкова-Мясникова Л. В. Социокультурный потенциал города: монография. Запорожье, КПУ, 2012. 152 с.

14. Ключниченко Є. Є. Містобудівні основи формування житлового середовища : дис. ... д-ра техн. наук: 05.23.20 / Держ. наук.-дослідн. ін-т містобуд. Київ, 1998. 326 с.

15. Криворучко Ю. І. Генезис сакральних уявлень про місто. Досвід та перспективи розвитку міст України. (4). С. 60–87.

16. Криворучко Н. И. Специфика архитектурного творческого процесса. Киев : НИИТИАГ, 2000. 84 с.

17. Кушніренко М. М. Методи передпроектного аналізу у містобудуванні : навчальний посібник. Київ, 1996.
18. Матвеева В. Урбанізація та інновації: взаємний вплив і шляхи розв'язання спільних проблем. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія : Міжнародні відносини. № 14, 2014. С. 13-20.
19. Мигуренко Р. А. Научно-исследовательская работа : учебно-методическое пособие. Т. : Изд-во ТПУ, 2006. 184 с.
20. Михайлишин О. Архітектура і містобудування західної Волині 1992-1939 років. Рівне, 2013.
21. Нестеренко О. С. Просторова організація міського планування на основі закономірностей ритмічного розвитку : дис. ... канд. арх.: 18.00.04 / Київський націон. ун-т будівництва та архітектури. Київ, 2003. 181 с.
22. Нестеренко О. С. Тенденції та етапи ритмізації планувань історичних міст. Сучасні проблеми архітектури і містобудування. Вип.10. Київ : КДТУБА. 2002. С. 105–111.
23. Осиченко Г. О. Аналіз еволюційних підходів до естетичної оцінки містобудівного середовища. Проблеми розвитку міського середовища. (5) Київ, 2011. С. 185–195.
24. Павлів А.П. Теорія імпульсів в урбаністичному розвитку великого міста : дис. ... д-ра арх.: 18.00.01 / Нац. ун-т Львівська політехніка. Львів, 2019. 427 с.
25. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. Т. 1-4. Киев, 1986-1989.
26. Посацький Б. С. Основи урбаністики. Територіальне і просторове планування : навч. посібник. Львів, 2011. 368 с.
27. Прибега Л. Охорона та реставрація об'єктів архітектурно-містобудівної спадщини України. Методологічний аспект. Київ, 2009.

28. Пушкарь А. И. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности: Учебное пособие. Харьков : ИД «ИНЖЕК», 2008. 2-е изд. 280 с.

29. Стародубцева Л. Архитектура постмодернизму. Київ, 1998.

30. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2007. 317 с.

31. Тімохін В. О. Архитектура містобудівного розвитку. 7 книг з теорії містобудування. Київ : КНУБА, 2008. 629 с.: іл.

32. Товстенко Т. Д. Реконструкция исторической настройки городов. К. : Будівельник, 1984. 72 с.

33. Фомін І. О. Основы теорії містобудування : підручник. К. : Наукова думка, 1997. 191 с.

Нормативні документи

34. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Відомості Верховної Ради, 2016, № 3, ст.25.

35. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання. Київ : УкрНДНЦ, 2016. 16 с.

Додаток 1

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	Бичківський О.О. Міжнародне приватне право: конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 82 с.
Два автори	Білобровко Т.І., Кожуховська Л.П. Філософія науки й управління освітою: навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.
Три автори	Кузнецов М.А., Фоменко К.І., Кузнецов О.І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності: монографія. Харків: ХНПУ, 2015. 338 с.
Чотири автори і більше	Бікулов Д.Т., Чкан А.С., Олійник О.М., Маркова С.В. Менеджмент: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 360 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	Березенко В.В. PR як сфера наукового знання: монографія / за заг. наук. ред. В.М. Манакіна. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 362 с.
Без автора	Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем: монографія / за ред. О.Г. Данильяна. Харків: Право, 2016. 488 с.
Багатотомні видання	Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І.М. Дзюба та ін.. Київ: САМ, 2016. Т. 17. 712 с.

Автореферати дисертацій	Бондар О.Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. Наук: 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.
Дисертації	Авдеева О.С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок XX ст.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.
Законодавчі та нормативні документи	Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки: Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017.
Архівні документи	Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів. вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8-12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1-3.
Стандарти	ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).
Каталоги	Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.

Частина видання: книги	Алексєєв В.М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні: монографія. Чернівці, 2012. С. 151-169.
Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)	Антонович М. Жертви геноциді першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133-136.
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. Урядовий кур'єр. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.
Електронні ресурси	Шарая А.А. Принципи державної служби за законодавством України. Юридичний науковий журнал. 2017. № 5. С. 115-118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf .